

मैत्रावरुणर्वसिष्ठः। अश्विनौ। विराट्, ८-९ त्रिष्टुप्।

आ शुभ्रा यातमश्विना स्वश्वा गिरौ दस्त्रा जुजुषाणा युवाकोः।

हव्यानि च प्रतिभृता वीत नः ॥ ७.०६८.०१

युवाकोः- युवां कामयमानस्य। गिरः- मन्त्रान् प्रति। शुभ्रा- शुक्लौ। स्वश्वा- शोभनप्राणतुरगसम्पन्नौ। दस्त्रा- दर्शनीयौ। अश्विना- अश्विनौ। जुजुषाणा- प्रीयमाणौ। आ यातम्- आगच्छतम्। नः- अस्माकम्। प्रतिभृता- धृतानि। हव्यानि। वीतम्- भक्षयतम् ॥१॥

प्र वामन्धांसि मद्यान्यस्थुररं गन्तं हविषो वीतये मे। तिरो अर्यो हवनानि श्रुतं नः ॥ ७.०६८.०२

वाम्- युवयोरर्थे। मद्यानि- तृप्तिकराः। अन्धांसि- रसाः। अस्थुः- सन्नद्धाः। मे- मम। हविषः। वीतये- भक्षणाय। अरम्- अत्यर्थं शीघ्रम्। प्र- प्रकर्षेण। गन्तम्- आगच्छतम्। अर्यः- अरीन्। तिरः- तिरस्कृत्य। नः- अस्माकम्। हवनानि- आह्वानानि। श्रुतम्- शृणुतम् ॥२॥

प्र वां रथो मनोजवा इयति तिरो रजांस्यश्विना शतोतिः। अस्मभ्यं सूर्यावसू इयानः ॥ ७.०६८.०३

सूर्यावसू- उषसः पती। अश्विना- हे अश्विनौ। वाम्- युवयोः। मनोजवाः- मनोवेगः। शतोतिः- अनन्तरक्षकः। रथः। इयानः- सरन्। रजांसि- लोकान्। तिरः- अतिक्रम्य। अस्मभ्यम्- नः। इयति- सम्पदः प्रेरयति ॥३॥

अयं ह यद्वा देव्या उ अद्रिरूर्ध्वो विवक्ति सोमसुद्युवभ्याम्। आ वल्गू विप्रो ववृतीत हव्यैः ॥ ७.०६८.०४

अयम्- एषः। देव्याः- देवकामः। ऊर्ध्वः- उत्कृष्टः। सोमसुत्- रसनिष्पादकः। अद्रिः- जडशरीरप्रतीकग्रावा। युवभ्याम्- युवयोरर्थे। विवक्ति- शब्दयति। मन्त्रान् ब्रवीतीत्याध्यात्मिके। विप्रः- मेधावी। हव्यैः। वल्गू- सुन्दरौ युवाम्। आ ववृतीत- आवर्तयति ॥४॥

चित्रं ह यद्वा भोजनं न्वस्ति न्यत्रये महिष्वन्तं युयोतम्। यो वामोमानं दधते प्रियः सन् ॥ ७.०६८.०५

यत्- येन कारणेन । वाम्- युवयोः । चित्रम् । भोजनम्- हव्यप्रदानम् । अस्ति- करणीयं भवति ।
तेन कारणेन । यः । वाम्- युवाभ्याम् । प्रियः सन् । ओमानम्- सुखम् । दधते- यच्छति । अत्रये-
तस्मा ऋषये । महिष्वन्तम्- महद्धनम् । युयोतम्- पृथक्कुरुतं यच्छतमिति भावः । अनेन
हव्यसमर्पणायैव धनयाचनमिति ज्ञायते ॥५॥

उत त्यद्वाँ जुरते अश्विना भूच्यवानाय प्रतीत्यँ हविर्दे । अधि यद्वर्षं इतऊति धत्थः ॥ ७.०६८.०६
उत- अपि च । वाम्- युवयोः । हविर्दे- हविदत्रि । अश्विना- हे अश्विनौ । जुरते- जीर्णाय ।
च्यवानाय- कम्पमानाय । त्यत्- सा । प्रतीतम्- प्रतिप्राप्तिः । भूत्- अभूत् । इतऊति- इतो
गमनाख्यम् । वर्षः- रूपम् । अधि धत्थः- अध्यधत्तम् । अश्विनौ प्राणायामदेवते । तस्मादेव
भैषज्यदेवते च । व्याधिस्थाय सुरूपं यच्छतः ॥६॥

उत त्यं भुज्युमश्विना सखायो मध्ये जहदुरेवासः समुद्रे । निरीं पर्षदरावा यो युवाकुः ॥ ७.०६८.०७
अश्विना- हे अश्विनौ । उत- अपि च । त्यम्- तम् । भुज्युम्- भोगवन्तम् । दुरेवासः- दुष्टगतयः ।
सखायः । मध्ये समुद्रे- अण्वि मूलशक्तिधाराप्रवाहे संसारसमुद्रे । जहुः- अक्षिपन् । यः । युवाकुः-
युवां कामयमानः । अरावा- अरणकुशलो भवत्प्रपन्नः । ईम्- तमेनम् । निः पर्षीत्- निरपारयतम् ।
अश्विनौ प्राणेशनदेवते । प्राणायामबलेन मूलशक्तिधारां प्रकृतिं संसारार्णवमृषयस्तरन्ति । भुज्युमंहसः
पिपृथो निरश्विनेति श्रुतिरत्रानुसन्धेया ॥७॥

वृकाय चिज्जसमानाय शक्तमुत श्रुतं शयवे हूयमाना ।

यावद्भ्यामपिन्वतमपो न स्तर्यँ चिच्छत्तयश्विना शचीभिः ॥ ७.०६८.०८

अपः- अद्भिर्नदीम् । न- इव । यौ । अघ्न्याम्- धेनुम् । स्तर्यं- निवृत्तप्रसवाम् । चित्- अपि ।
शक्ती- शक्त्या । शचीभिः- प्रज्ञाभिः । अपिन्वतम्- क्षीरेणापूरयतम् । प्राणेशनशक्ती श्रान्तां
प्रकृतिमापूरयतीति भावः । धेनुरदितिः प्रकृतिः । तौ । अश्विना- प्राणेशनशक्तिभूतौ । वृकाय-

आदात्रे । जसमानाय- कर्मभिरुपक्षीयमाणाय । शक्तम्- यच्छतम् । हूयमाना- आहूतौ । शयवे-
निद्रिताय । श्रुतम्- तद्वोधनार्थमशृणुतम् ॥८॥

एष स्य कारुर्जरते सूक्तैरग्रे बुधान उषसां सुमन्मा ।

इषा तं वर्धदध्या पयोभिर्युयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥ ७.०६८.०९

एषः स्यः- सोयम् । कारुः- कर्मशीलः । उषसामग्रे बुधानः- प्रभाते बुद्धयन् । विद्यासु
जागरणशीलः । सुमन्मा- शोभनध्यानवान् । सूक्तैः- सुष्ठु उक्तैर्मन्त्रैः । जरते- स्तौति । इषा-
सदिच्छया । तम् । अध्या- धेनुः । पयोभिः- क्षीरेण । वर्धत्- वर्धयतु । अदितिगौरनुगृह्णातु । यूयं
पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥९॥

Dr. Rangrao